

Холодна Ю. Є.

к. е. н., доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Кашпур А. С.

студентка ОПП «Фінанси і кредит», 3 курс,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

СТРАХОВИЙ РИНОК В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ

Розвиток страхування є важливим пріоритетом державної політики, особливо в умовах воєнного стану. Повномасштабна війна в Україні істотно порушила стабільність функціонування страхового ринку: зросли ризики, посилилися фінансові втрати, зменшилася платоспроможність населення, а структура попиту на страхові послуги зазнала суттєвих змін. Це зумовило необхідність швидкої адаптації галузі — зміни підходів до управління ризиками, оновлення регуляторної бази та запровадження нових інструментів для підтримки страхових компаній. У кризових умовах страхування набуває стратегічного значення, забезпечуючи фінансову підтримку домогосподарствам, бізнесу та державі як під час воєнних загроз, так і в етапі післявоєнного відновлення.

У цьому контексті трансформація страхового ринку України стала вимушеним і водночас ключовим етапом його розвитку. Зміни, спричинені воєнними обставинами, вимагають не лише оперативного реагування, а й глибокого переосмислення механізмів функціонування системи страхового захисту. Дослідження таких науковців, як Внукова Н. М., Чуницька І. І., Богріновцева Л. М., Руда О. Л., Марценюк О. В., Шорох В. Д., Давиденко Д. О. та інших, акцентують увагу на ролі страхування як одного з інструментів стабілізації фінансової системи в умовах зростаючих ризиків, підкреслюючи його значення для адаптації економіки до нових реалій та збереження соціальної безпеки.

Серед фінансових ринків України страховий сектор традиційно залишався одним із найменш розвинених, що зумовлено низьким рівнем охоплення населення страховими послугами та недостатньою щільністю їх поширення. На відміну від інших сегментів фінансової системи, страхування базується на управлінні ризиками, що в умовах криз не лише загострює існуючі проблеми, а й відкриває нові можливості для розвитку.

У розвинених країнах страховий ринок відіграє вагомий роль у фінансуванні інвестицій завдяки здатності акумулювати значні фінансові ресурси на тривалий період. В Україні ж цей сектор стикається з комплексом проблем, що виникли ще до війни та загострилися внаслідок бойових дій [2].

Для комплексного аналізу ситуації доцільно використовувати PEST-аналіз, який охоплює політичні, економічні, соціальні та технологічні чинники, що впливають на розвиток ринку. Такий підхід дозволяє не лише систематизувати основні виклики, а

й чітко окреслити стратегічні напрями модернізації галузі з урахуванням реалій воєнного стану та перспектив післявоєнного відновлення. Більшість проблем мають системний і довготривалий характер (табл. 1).

Таблиця 1

PEST-аналіз викликів і можливостей страхового ринку України [1]

Вектор	Довоєнний період	Період воєнного стану	Можливості та перспективи
Економічний	податкові бар'єри, слабка інвестиційна привабливість галузі, нерівномірний розподіл ресурсів	падіння стабільності сектору, скорочення договорів страхування, зростання кількості страхових випадків	розширення страхових програм, інвестиції в інфраструктуру, акцент на медичне та воєнне страхування
Соціальний	недовіра до страхових компаній, низька зацікавленість населення	зниження платоспроможності, міграція клієнтів	підвищення страхової культури, зміцнення репутації страхового ринку, розширення та утримання клієнтської бази
Технологічний	відставання у діджиталізації, обмежений перелік послуг	відсутність страхування воєнних ризиків, обмеженість в обслуговуванні клієнтів.	автоматизація процесів, розвиток дистанційних сервісів, розширення страхових продуктів та підвищення їх якості
Політично-правовий	недосконалість законодавства, регуляторна невизначеність, слабка державна підтримка	лібералізація вимог, спрощення процедур	впровадження оновленого Закону «Про страхування», посилення регуляторного впливу

Згідно з табл. 1.1, розвиток страхового ринку України стримується низкою чинників. Найгострішою політико-правовою проблемою є відсутність комплексного законодавства. Часткове вирішення пропонує новий Закон України «Про страхування», що набув чинності у 2024 році, однак оцінити його ефективність поки складно. В умовах війни дерегуляція призвела до порушення фінансових нормативів і зниження довіри до страховиків. Актуальним є розвиток державно-приватних партнерств для покриття післявоєнних ризиків.

Економічні проблеми охоплюють використання страхування для ухилення від оподаткування, неефективне розміщення резервів і слабкість інвестиційних механізмів. Рентабельність страховиків низька, а галузь — малоприваблива для інвесторів. Недоліки в управлінні зумовлюють викривлення звітності й втрату клієнтської довіри. Воєнні дії погіршили ситуацію: зросли ризики в інфраструктурі, агросекторі й будівництві, зменшилась база клієнтів.

Серед соціальних і технологічних викликів — низька платоспроможність населення, міграція, недовіра до страховиків, невідповідність активів і зобов'язань. Перспективним напрямом є розвиток медичного страхування та впровадження

фінансових інновацій. Розширення покриття на воєнні ризики сприятиме появі нових страхових продуктів.

Подолання цих викликів потребує скоординованих дій держави та бізнесу: ефективного регулювання й нагляду з боку держави та дотримання принципів доброчесності, прозорості й соціальної відповідальності з боку страховиків [3].

У післявоєнний період страховий ринок України має перспективи стати привабливим не лише для європейських, а й для глобальних інвесторів. Очікується зростання попиту на медичне страхування через підвищення цін на медичні послуги, а також поява нових продуктів, зокрема для захисту від кіберризиків.

Розвиток галузі потребує системних змін: удосконалення нормативної бази, запровадження вимог до капіталу для запобігання псевдострахуванню, стимулювання прозорості, фінансової стійкості та дотримання міжнародних стандартів звітності. Важливо зміцнити роль актуаріїв — фахівців, які розраховують страхові ризики, а саме через створення якісної системи їх навчання та сертифікації. Також доцільно запровадити податкові пільги, які стимулюватимуть розвиток особистого, медичного, довгострокового страхування і недержавних пенсійних програм. Необхідно також протидіяти використанню страхового ринку для тіньових операцій.

Підвищити ефективність роботи ринку допоможе впровадження європейських підходів до регулювання, постійний моніторинг фінансового стану компаній, запровадження систем управління ризиками та оприлюднення ключових фінансових показників і аудиторських звітів. Важливими є розвиток страхової інфраструктури, активізація інвестиційної діяльності страхових компаній і підтримка довгострокового капіталу. Пріоритет — розвиток недержавного пенсійного забезпечення.

Використовуючи міжнародний досвід та світові практичні методики надання страхових послуг, слід враховувати українські реалії, аби уникнути суперечностей із законодавством і втрати ефективності регулювання. Зростання довіри до страхових посередників також сприятиме розширенню попиту на страхові послуги.

Таким чином, український страховий ринок поступово відновлюється та формує передумови для активного розвитку. Його потенціал реалізується через модернізацію регулювання, гармонізацію законодавства з міжнародними нормами, впровадження сучасних технологій і створення нових страхових продуктів відповідно до актуальних ризиків. Усе це сприятиме не лише розвитку страхування, а й зміцненню економіки України.

Список використаних джерел

1. Хропонюк Д. О., Длугопольський О. В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 118-126.
2. Звіт з реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за 2021 рік. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-z-realizatsiyi-strategiyi-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-za-2021-rik>
3. Кучерівська С., Гладчук О. Соціальна відповідальність страхових компаній у контексті цілей сталого розвитку. *Економіка. Управління. Інновації*. 2022. Випуск №2 (31). URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/268881/264326>